

Kadınların İnfertilite Tedavisinde Kullandıkları Tamamlayıcı Alternatif Tedavi Uygulamalarının Belirlenmesi

Determining Complementary and Alternative Therapies Used in Women's Infertility Treatment

✉ TUBA GÜNER EMÜL *

✉ DUYGU VEFİKULUÇAY YILMAZ **

✉ AYSU BULDUM***

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, çocuk sahibi olamayan kadınların kullandıkları tamamlayıcı ve alternatif tedavi uygulamalarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini Kasım 2017 - Mayıs 2018 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin yardımcı üreme teknikleri polikliniğine başvuran 102 infertil kadın oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan infertil kadınların tanıtıcı özellikleri ile infertilite süresi ve nedenine yönelik sorulardan oluşan kişisel bilgi formu ve "Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Yaklaşımları Ölçeği" kullanılarak yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Veriler, bilgisayar ortamında SPSS for Windows 20.0 paket programı kullanılarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, ki-kare testi, students t-testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi p<.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya dahil olan kadınların %59.7'sinin 31-40 yaş aralığında, %38.2'sinin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Kadınların %58.8'inin çalıştığı, %69.6'sının gelir durumunun giderine denk olduğu ve %79.4'ünün de çekirdek aile yapısına sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmada, kadınların %61.8'i tamamlayıcı alternatif tıp uygulamalarını kullandıklarını belirlenmiştir. Tamamlayıcı alternatif tedavi uygulamalarını kullanan kadınların %87.3'ü dua etmek, %86.2'si komşuya gitmek, %68.6'sı namaz kılmak, %45.1'i de adak adamak gibi bilişsel davranışsal yaklaşımları, %61.8'inin bal, %56.9'unun keçiyoynuzu, %53.9'u sarımsak, %45.1'i omega kapsülleri tüketmek gibi biyolojik yaklaşımları %33.3'ü kolonya ile bileklerini ovamak, %16.4'ü de bardak çektirmek, %11.9'u bioenerji uzmanına gitmek gibi manüplatif ve enerji yaklaşımlarını kullandıklarını belirlenmiştir.

Sonuç: Çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin infertilite de kullandıkları tamamlayıcı ve alternatif uygulamaların bilinmesi oldukça önemlidir. Hemşireler bireylerin tamamlayıcı alternatif tedavi kullanma durumlarını ve hangi yöntemleri kullandıklarını bilmesi, zor ve uzun bir süreç olan tedavi sürecinde yan etkilerinin oluşmasının önlenmesi açısından oldukça önemlidir. Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda tamamlayıcı ve bütünlük uygulamaları ile ilgili niteliksel çalışmaların yapılması, ebe ve hemşirelere tamamlayıcı ve bütünlük uygulamalara yönelik eğitim verilmesi önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Hemşire, infertilite, tamamlayıcı alternatif uygulamalar.

ABSTRACT

Aim: This descriptive study aimed to determine the complementary and alternative therapies used by women for infertility treatment.

Methods: The sample of the study comprised 102 infertile women admitted to the out patient reproductive clinic of a university hospital between November 2017 and May 2018. Data were obtained by using a personal information form prepared by the researchers and consisting of questions that ask for the kinds of complementary and alternative treatments that infertile women have used and by using the "Complementary and Alternative Medicine Approaches Scale." The data were evaluated by using SPSS for Windows 20.0 package program using number, percentage, mean, standard deviation, chi-square test and Student's t-test. The statistical significance level was accepted as p<.05.

Results: It was determined that 59.7% of the women included in the study were between the ages of 31-40 and 38.2% were university graduates. Of the women, 58.8% worked, 69.6% had income equivalent to expenses and 79.4% had a nuclear family structure. In the study, 61.8% of women used complementary or alternative treatments. Of them, 87.3% prayed, 86.2% went to neighbors, 68.6% performed ritual prayers, 45.1% turned to cognitive behavioral approaches. Furthermore, 61.8% of the women consumed honey, 56.9% carob, 53.9% garlic, and 45.1% omega capsules were used as nutritional treatments. It was found that 33.3% of the women who could not have children naturally used manipulative and energy approaches such as rubbing their wrists with cologne, 16.4% performed cupping, and 11.9% went to bioenergy specialists.

Conclusion: It is very important to know the complementary and alternative treatments used by infertile women wanting to have children. It is very important for nurses to know whether their patients' use of complementary and alternative therapies and what methods they use, and to prevent the occurrence of side effects in the difficult and long process of treatment. In line with the results of this research, it is recommended that qualitative studies on complementary and integrated practices be conducted and that midwives and nurses receive training for complementary and integrated practices.

Keywords: Nurse, infertility, complementary alternative applications.

* T Güner Emül, Dr. Öğretim Üyesi
Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Tuba Güner Emül, Dr. Öğretim Üyesi
Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çiftlikköy Kampüsü 33343 Yenisehir/Mersin
Tel: 0 324 361 00 01 Faks: 0 324 361 05 71
e-posta: tubaguner2007@gmail.com

** D Vefikuluçay Yılmaz, Prof. Dr.
Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin
e-posta: duyguulu@gmail.com

*** A Buldum, Arş. Gör.
Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum ve Kadın Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Mersin
e-posta: aysukoptur@gmail.com

Modern ve bilimsel tedaviler dışındaki tedavilerin birçoğu genel olarak tamamlayıcı ve alternatif tıp (TAT) olarak ifade edilmektedir. Alternatif tedavi ve tamamlayıcı tedavi kavramları çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmasına rağmen, iki kavram farklı anlamlar taşımaktadır. Alternatif tedavi, modern tıbbın yerine kullanılan bir tedavi şekli iken, tamamlayıcı tedavi ise modern tıbbi olarak kullanılan bir tedavi şeklidir.⁽¹⁾ TAT yöntemlerinin birçoğunun etkinliğine dair çok sınırlı kanıtlar olmasına karşın tüm dünyada kullanımı dikkat çekici bir artış göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre, dünya nüfusunun dörtte üçünden fazlasının sağlık bakımı için TAT kullandığı belirlenmiştir. Tüm dünyada; akupunktur, yoga, rahatlama hareketleri, masaj, hipnoz, egzersiz, diyet, vitamin ve mineraller tedavi sırasında kullanımı giderek artan tamamlayıcı alternatif uygulamalardır.^(2,3) Günümüzde TAT uygulamaları birçok hastalığın tedavisinde, yakınmaların hafifletilmesi ve/veya giderilmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Tamamlayıcı tedaviler, bir çok hastalığın tedavisine yönelik kullanımının yanı sıra yardımcı üreme tekniklerine ek olarak infertil bireyler tarafından da sıklıkla kullanılmaktadır.⁽²⁻⁴⁾ İnfertilite tedavisi alan çiftler üzerinde yapılan çalışmalarda çiftlerin büyük çoğunluğunun TAT uygulamalarına başvurduğu ve kullandıkları belirlenmiştir. Yurt dışında ve ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, kullanılan yöntemlerin çoğunlukla, manevi şifa yöntemi olarak dua etmek ve bitkisel tedavi yöntemler olduğu belirlenmiştir.⁽⁵⁻⁸⁾ Yapılan çalışmalarda, infertil bireylerin TAT'a başvurma nedenleri incelendiğinde, TAT uygulamalarına güven duyma, tedavi başarısını artırma, modern tedavilerden sonuç alamama, tavsiye edilme gibi durumlar olduğu bildirilmiştir.^(3,8,9)

İnfertilite tedavi süreci bireyler açısından stres ve anksiyete yaratan bir süreçtir bu süreçte tedaviye inanması ve kendine güvenmesi tedaviyi olumlu yönde etkileyecektir. TAT yöntemlerinin birçoğunda kişinin uygulamaya büyük oranda katılıyor olması veya bunları tamamen kendi kontrolünde gerçekleştiriyor olması, bireylerin kendine güvenmesine, stres ve anksiyetesinin azalmasına, tedaviye inanmasını ve tedaviye katılımının artırmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu yöntemleri kullanma durumunda infertil bireylerle birebir iletişimde bulunan hemşirelere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bütüncül bakım anlayışı ile bakım veren hemşireler, infertil bireylerin TAT kullanma durumlarını ve hangi yöntemleri kullandıklarını bilmesi, zor ve uzun bir süreç olan infertilite tedavi sürecinde yan etkilerinin oluşmasının önlenmesi açısından da oldukça önemlidir.

Bu kapsamda çalışma; ülkemizde yardımcı üreme tedavi sürecinde olan kadınların tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamalarını kullanma durumlarını belirlemek ve farklı örneklem grupları ile yapılabilecek diğer çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma Mersin ilinde bulunan üniversite hastanesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma Kasım 2017-Mayıs 2018 tarihleri arasında üniversite hastanesinde tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Mersin'de yer alan üniversite hastanesinin yardımcı üreme teknikleri polikliniğine başvuran infertil kadınlar oluşturmuştur. Araştırmanın yürütüldüğü tarihler arasında kriterlere uyan ve araştırmaya girmeyi onaylayan toplam 102 infertil kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Örneklem Seçim Kriterleri:

- Yardımcı üreme tekniklerinden en az biri ile tedavi gören,
- Okuma yazma bilen- iletişim problemi bulunmayan,
- Araştırmaya katılmayı kabul eden infertil kadın oluşturmuştur.

Veri Toplama ve Veri Toplama Araçları

Veriler yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak; "kişisel bilgi formu" ve "Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Yaklaşımları Ölçeği" ile elde edilmiştir.

Kişisel bilgi formu: Literatür doğrultusunda hazırlanan kişisel bilgi formunda, kadınların tanıtıcı özellikleri, obstetrik ve infertilite öyküsü ve TAT kullanmaya ilişkin toplam 13 soru yer almaktadır.

Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Yaklaşımları Ölçeği: Ölçek Can ve ark. tarafından 2009 yılında, ülkemizdeki kanser hastalarının tamamlayıcı ve alternatif yaklaşımlarını değerlendirmek amacı ile geliştirilmiştir. Altmış dört maddeden oluşan ölçeğin beş alt boyutu vardır. Bunlar; bilişsel- davranışsal yaklaşımlar (15 madde), manipülatif yaklaşımlar (6 madde), tıbbi sistemler (1 madde), enerji yaklaşımları (2 madde) ve biyolojik yaklaşımlardır (40 madde). Bu ölçekte her bir madde için kullanılan yöntemler "1" evet, kullanılmayan yöntemler "0" hayır olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada, ölçeğin cronbach alfa değeri .87 olarak belirlenmiştir.⁽¹⁰⁾ Araştırmamızda cronbach alfa değeri 0.84'tür. Araştırmanın bağımlı değişkenlerini Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Yaklaşımları Ölçeği, bağımsız değişkenlerini ise yaş, cinsiyet, gelir durumu, infertilite süresi, TAT konusundaki görüşleri oluşturmaktadır. Araştırmanın uygulanabilmesi için etik kurul izninin yanı sıra çalışmanın yapılacağı kurumdan da kurum izni alınmıştır.

Veri Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20 (IBM Corp. Released 2011. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 20.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilerin dağılımlarını göstermek için ortalama,

standart sapma, frekans ve yüzdeler; tanımlayıcı verilerin istatistiksel karşılaştırmaları için parametrik testlerden ki-kare ve bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya dâhil olan kadınların %59.7'sinin 31-40 yaş aralığında, %38.2'sinin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Kadınların %58.8'inin çalıştığı, %69.6'sının gelir durumunun gidere denk olduğu ve %79.4'ünün çekirdek aile yapısına sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmada, kadınların %61.8'inin tamamlayıcı alternatif tıp uygulamalarını kullandıkları belirlenmiştir.

Tablo 1. Kadınların Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	TAT kullanan		TAT kullanmayan		Test değeri
	$\bar{X} \pm SS$		$\bar{X} \pm SS$		
Yaş	32.6±6.7		32.0±6.2		t=0.30 p=.158
	n	%	n	%	
Öğrenim Durumu					$\chi^2=6.07$ p=.194
Okuryazar	6	9.5	5	12.8	
İlköğretim mezunu	12	19.0	8	20.5	
Lise mezunu	21	33.3	7	17.9	
Üniversite mezunu	24	38.1	19	48.7	
Çalışma Durumu					$\chi^2=6.29$ p=.012*
Çalışıyor	31	49.2	29	74.4	
Çalışmıyor	32	50.8	10	25.6	
Eşin Öğrenim Durumu					$\chi^2=1.75$ p=.625
Okuryazar	6	9.5	2	5.1	
İlköğretim mezunu	12	19.0	9	23.1	
Lise mezunu	23	36.6	11	28.2	
Üniversite mezunu	22	34.9	17	43.6	
Eşin Çalışma Durumu					$\chi^2=16.8$ p<.001
Çalışıyor	60	95.2	25	64.1	
Çalışmıyor	3	4.8	14	35.9	
Gelir Durumu					$\chi^2=0.68$ p=.711
Gelir giderden az	8	12.7	4	10.2	
Gelir gidere denk	42	66.7	29	74.4	
Gelir giderden fazla	13	20.6	6	15.4	
Aile Tipi					$\chi^2=2.24$ p=.134
Çekirdek aile	10	15.9	11	28.2	
Geniş aile	53	84.1	28	71.8	

*p<.05

Tablo 1 incelendiğinde, tamamlayıcı alternatif tedavi uygulamalarını kullanan kadınların yaş ortalamasının 32.6±6.7 olduğu görülmektedir. Kadınların yaş, öğrenim, çalışma ve gelir durumu, aile tipi ile TAT kullanma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirlenmiştir ($p > .05$). Araştırmada, kendi ve eşinin çalışma durumu ile TAT kullanım durumları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < .05$).

Tablo 2 incelendiğinde, tamamlayıcı alternatif tedavi uygulamalarını kullanan kadınların çocuk sahibi olamama yıl ortalamasının 2.01±1.2, tedavi deneme sayısı ortalamasının ise 2.05±1.6 olduğu görülmektedir. Yöntem kullanan kadınların %76.2'sinin gebelik öyküsünün olmadığı, %73'ünün ise tedavi öyküsünün olduğu belirlenmiştir. Tamamlayıcı alternatif tedavileri kullanan kadınların %58.7'sinin infertilitenin açıklanmayan nedenlerden kaynaklı olduğunu ifade ettikleri saptanmıştır. Kadınların gebelik öyküsü, daha önce tedavi olma öyküsü ve

Tablo 2. Kadınların İnfertiliteye İlişkin Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler	TAT kullanan		TAT kullanmayan		İstatistiksel değer
	$\bar{X} \pm SS$		$\bar{X} \pm SS$		
Çocuk sahibi olamama yılı	2.01±1.2		1.45±0.4		
Tedavi deneme sayısı	2.05±1.6		1.74±0.6		
	n	%	n	%	
Gebelik Öyküsü					$\chi^2=0.24$ p=.621
Var	15	23.8	11	28.2	
Yok	48	76.2	28	71.8	
Daha Önce Tedavi Öyküsü					$\chi^2=0.01$ p=.890
Var	46	73.0	28	71.8	
Yok	17	27.0	11	28.2	
İnfertilite Nedeni					$\chi^2=0.83$ p=.842
Kadına ait nedenler	17	27.0	11	28.2	
Erkeğe ait nedenler	2	3.2	2	5.1	
Kadın ve erkeğe ait nedenler	7	11.1	6	15.4	
Açıklanamayan nedenler	37	58.7	20	51.3	

infertilite nedeni ile TAT kullanma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 3 incelendiğinde, tamamlayıcı alternatif tedavi uygulamalarını kullanan kadınların %88.2'si gülmek, %87.3'ü dua etmek, %86.2'si komşuya gitmek, %68.6'sı namaz kılmak, %45.1'i adak adamak gibi bilişsel davranışsal yaklaşımları kullandıkları belirlenmiştir. Kadınların %61.8'inin bal, %56.9'unun keçiyoynuzu, %53.9'unun sarımsak, %45.1'inin ise omega tüketmek gibi biyolojik yaklaşımları kullandıkları saptanmıştır. Doğal yolla çocuk sahibi olamayan kadınların %33.3'ü kolonya ile bileklerini ovma,

Tablo 3. Katılımcıların Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Yaklaşımları Ölçek İfadelelerine “Evet” Yanıtlarının Sayısı ve Yüzdesi

Ölçek Alt Boyutları ve İfadeleri	n	%
Bilişsel davranışsal yaklaşımlar*		
Gülmek	90	88.2
Dua etmek	89	87.3
Komşuya gitmek	88	86.2
Namaz kılmak	70	68.6
Adak adamak	46	45.1
Dans etmek	34	33.3
Egzersiz yapmak	34	33.3
Yatır ziyaretine gitmek	28	27.5
Hocaya gitmek	16	15.7
Kurşun döktürmek	13	12.7
Muska taşımak	12	11.8
Yoga/pilates yapmak	10	9.8
Resim yapmak	9	8.8
Biyolojik yaklaşımlar*		
Bal yemek	63	61.8
Keçiboynuzu yemek	58	56.9
Sanımsak yemek	55	53.9
Omega kullanmak	46	45.1
Çörek otu yemek	45	44.1
Kabak Çekirdeği yemek	44	43.1
D vitamini kullanmak	41	40.2
Adaçayı içmek	39	38.2
Yeşilçay içmek	39	38.2
Ansütü içmek	31	30.4
Civanperçemi suyu içmek	15	14.7
Ebegümece çayı içmek	15	14.7
İhlamur çayı içmek	15	14.7
Manüplatif yaklaşımlar*		
Kolonya ile bilekleri ovma	34	33.3
Bardak çektirmek	16	16.4
Ayak masajı yaptırmak	15	14.7
Vücut masajı yaptırmak	9	8.8
Enerji yaklaşımları*		
Bioenerji uzmanına gitmek	8	11.9
Reiki yapmak	4	3.9
Alternatif yaklaşımlar*		
Akupunktur yaptırmak	2	1.9

*Kullanılan yöntemler yazılmıştır.

%16.4'ü bardak çektirmek, %11.9'u bioenerji uzmanına gitmek

gibi manüplatif ve enerji yaklaşımlarını kullandıkları saptanmıştır.

Tartışma

İnfertilite, tıbbi, psikolojik, sosyal ve cinsel sorunları beraberinde getiren kültürel, dinsel ve sınıfsal yönleri olan bireye özel, sonuçları belirsiz bir durum olması nedeni ile bir yaşam krizi olarak tanımlanmaktadır.^(11,12) Tanı ve tedavisi maliyetli ve zor bir süreç olan infertilite, gebe kalamama süresinin artması ile birlikte çocuk sahibi olamama kaygısı ile çiftlerin geleneksel veya tamamlayıcı alternatif uygulamalarına başvurabilmesine neden olabilmektedir. Gebe kalma şansını artırmayı hedefleyen hastalar, daha güvenli, doğal, etkili olan tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarını kullanma eğilimindedirler. Yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelendiğinde, TAT kullanım oranının %30-%85 arasında olduğu tespit edilmiştir.⁽⁶⁻¹⁸⁾ Araştırmamızda, kadınların TAT kullanım oranının %61.8 olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar alternatif yaklaşımlara hastanın kabulünü ve ilgisini yansıtmaktadır. Yöntemleri kullanan kadınların çoğunluğunun dua etmek, gülmek, komşuya gitmek, bitkisel tedaviler, namaz kılmak ve adak adamak gibi bilişsel davranışsal ve dini yaklaşımları kullandıkları belirlenmiştir. Çelik ve Kırca'nın⁽¹³⁾ yapmış olduğu çalışmada, infertil kadınların bitkisel karışımlar yemek, nazar boncuğu, cevşen takmak ve zembem suyu içmek gibi uygulamaları kullandıkları saptanmıştır. Özkan ve ark.⁽⁷⁾ yaptıkları çalışmada, kadınların soğan, incir tüketmek, dua etmek ve namaz kılmak gibi uygulamaları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Başgöl ve Kızılkaya Beji⁽³⁾ yaptıkları çalışmada, kadınların çoğunluğunun dua etmek, gülmek, komşuya gitmek, adak adamak ve keçi boynuzu tüketmek gibi yöntemleri kullandıkları belirlenmiştir. Perry ve ark.⁽¹⁴⁾ yaptıkları çalışmada, kadınların vitaminler ve bitkisel tedavileri kullandıkları saptanmıştır. Kashani ve ark.⁽¹⁵⁾ yaptıkları çalışmada, kadınların çoğunlukla bitkisel tedavi yöntemlerini kullandıklarını belirlenmiştir. İnfertil kadınların çoğunlukla TAT uygulama yöntemlerini kullandıklarını ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, dini uygulamaların daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bu durum yöntemlerin kullanılmasında dini inanışların ve sosyokültürel farklılıkların etkili olduğunu düşündürmektedir.

Tamamlayıcı ve alternatif tedavi uygulamaları kullanan infertil kadınların, kullanmayanlara göre anlamlı olmasa da infertilite sürelerinin daha uzun olduğu, tedavi deneme sayısının daha fazla olduğu saptanmıştır. Çelik ve Kırca'nın,⁽¹³⁾ Başgöl ve Kızılkaya Beji⁽³⁾ yaptıkları benzer çalışmada, tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarını kullananların infertilite sürelerinin daha uzun olduğu belirlenmiştir. Smith ve ark.,⁽¹⁶⁾ Bardawell ve ark.⁽¹⁷⁾ yaptıkları çalışmalarını sonuçları benzerlik taşımaktadır. Bu sonuç, infertilite süresi ve tedavi deneme sayısının artması ile birlikte kadınların medikal tedaviye olan güvenlerinin azalması ile açıklanabilir. Aynı zamanda bu durum, gebe kalma umudu ile daha doğal ve masrafsız yöntemlere yönelmelerine neden olduğu düşünülmektedir. Tamamlayıcı ve alternatif tedavi uygulamaları kullanan infertil kadınların, kullanmayanlara göre anlamlı olmasa da infertilite nedeninin daha yüksek orandan açıklanamayan nedenlerden kaynaklandığını ifade ettikleri saptanmıştır. Başgöl ve Kızılkaya Beji⁽³⁾ benzer çalışmalarında da TAT kullananların daha yüksek oranda kadına ait nedenler

ve açıklanamayan nedenlerden kaynaklandığı saptanmıştır. Bu sonuca göre, açıklanamayan nedenler gibi durumlardaki belirsizlikten dolayı tedavi seçeneklerini artırma ve deneme isteğinden kaynaklanabilir. Tamamlayıcı ve alternatif tedavi uygulamaları kullanan infertil kadınların, kullanmayanlara göre anlamlı olmasa da lise ve üniversite mezununun daha fazla olduğu, yöntem kullananların daha fazla geniş aile yapısına sahip olduğu belirlenmiştir. Çelik ve Kırcı'nın⁽¹³⁾ yaptıkları çalışmada, yöntemleri uygulayan kadınların uygulamayanlara göre eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu, geniş aileye sahip oldukları saptanmıştır. Bu farklılık farklı popülasyona sahip olan bireylerin sosyoekonomik farklılıklarından kaynaklanmış olabilir. Bu durum aynı zamanda günümüzde doğal yaşama isteğinin artması ile de ilişkilendirilebilir. Araştırma bulgumuz çalışmalar ile karşılaştırıldığında geniş aile yapısına sahip olan bireylerde TAT kullanma durumunun benzerlik taşıdığını göstermektedir. Bu durum geniş aile yapısına sahip olan bireylerin deneyimlerin paylaşılması ve ekonomik durumları ile açıklanabilir.

Sonuç

Bütüncül bakım anlayışı ile bakım veren hemşireler çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin TAT kullanma durumlarını ve hangi yöntemleri kullandıklarını bilmesi, zor ve uzun bir süreç olan tedavi sürecinde yan etkilerinin oluşmasının önlenmesi açısından oldukça önemlidir. Araştırmada kadınların yarıdan fazlasının TAT yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda, tamamlayıcı ve bütünlük uygulamaları ile ilgili niteliksel çalışmaların yapılması, ebe ve hemşirelere tamamlayıcı ve bütünlük uygulamalara yönelik eğitim verilmesi önerilerinde bulunulmuştur.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmıştır (24/08/2017 tarih 2017/51 sayılı).	Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Mersin University Social Sciences Ethics Committee. (date: 24/08/2017 number: 2017/51).
Bilgilendirilmiş Onam: Bu çalışmada, katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.	Informed Consent: Oral informed consent was obtained from the participants in this study.
Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.	Peer-review: Externally peer-reviewed.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını belirtmişlerdir.	Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.
Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını açıklamıştır.	Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

© **Telif Hakkı 2020** Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi (SANERC). Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır.

© **Copyright 2020 by** Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education, Practice and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.

KAYNAKLAR

1. Khorshid L, Yapucu Ü. Tamamlayıcı tedavilerde hemşirenin rolü. Atatürk Üni. Hemşirelik YO Dergisi. 2005;8(2):124-30. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29275>
2. Amanak K, Karaöz B, Sevil Ü. Alternatif/tamamlayıcı tıp ve kadın sağlığı. TAF Prev Med Bull. 2013;12(4):441-8. Available from: <https://www.bibliomed.org/mnsfulltext/1/1-1338289974.pdf?1604339121>
3. Başgöl Ş, Kızılkaya Beji N. Üremeye yardımcı tedavi uygulamaları yapılan kadınların tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamalarını kullanma durumları. TürkiyeKlinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics. 2016;2(3):70-6. Available from: <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-uremeye-yardimci-tedavi-uygulamaları-yapılan-kadınların-tamamlayıcı-ve-alternatif-tıp-uygulamalarını-kullanma-durumları-77125.html>
4. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği. Ankara; 2015. <https://shgm.saglik.gov.tr/Eklenti/3970/0/geleeksel-ve-tamamlayici-tip-uygulamaları-yonetmeligi.pdf> (Accessed 11 November 2015).
5. Coulson C, Jenkins J. Complementary and alternative medicine utilisation in public and private clinic settings: a United Kingdom survey of 400 infertility patients. J Exp Clin Assist Reprod. 2005;2(1):5. doi: 10.1186/1743-1050-2-5.
6. Boivin J, Schmidt L. Use of complementary and alternative medicines associated with a 30% lower on going pregnancy/live birth rate during 12 months of fertility treatment. Hum Reprod. 2009;24(7):1626-31. doi: 10.1093/humrep/dep077.
7. Özkan FS, Karaca A, Sarak K. Complementary and alternative medicine used by infertile women in Turkey. Afr J Reprod Health. 2018;22(2):40-8. PMID: 30052332.
8. Ghazeeri SG, Ghina S, Awwad JD, Alameddine M, Younes MH, Najia F. Prevalence and determinants of complementary and alternative medicine use among infertile patients in Lebanon: a cross sectional study. BMC Complement Altern Med. 2012;12:129. doi: 10.1186/1472-6882-12-129.
9. Dehghan M, Mokhtarabadi S, Heidari FG. Complementary and alternative medicine usage and its determinant factors among Iranian infertile couples. J Complement Integr Med. 2018;15(2). doi: 10.1515/jcim-2017-0138.
10. Can G, Erol O, Aydiner A, Topuz E. Quality of life and complementary and alternative medicine use among cancer patients in Turkey. Eur J Oncol Nurs. 2009;13(4):287-94. doi: 10.1016/j.ejon.2009.03.007.
11. Beji NK. İnfertil çiftlerde eğitim ve danışmanlık süreci, hemşirelik yaklaşımı. In: İnfertilite Hemşireliği. İstanbul: İletişim; 2009.
12. Deka PK, Sarma S. Psychological aspects of infertility. British Journal of Medical Practitioners. 2010;3(3):336-8. Available from: [https://www.fpce.up.pt/mvm/projectFCT2012/PDF/\[DS10\].pdf](https://www.fpce.up.pt/mvm/projectFCT2012/PDF/[DS10].pdf)
13. Çelik SA, Kırcı N. İnfertil kadınların uyguladıkları tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamaları. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;21(3):178-88. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/552351>
14. Perry TE, Cueva S, Scoccia B, Hirshfeld-Cytron J. Usage and attitudes toward complementary and alternative medicine (CAM) among an insured infertility patients fertility and sterility. Fertil Steril. 2013;100(3):S320-1. doi: 10.1016/j.fertnstert.2013.07.926.
15. Kashani L, Hassanzadeh E, Mirzabeighi A, Akhondzadeh S. Knowledge, Attitude and practice of herbal remedies in a group of infertile couples. Acta Med Iran. 2013;51(3):189-94. PMID: 23605605.
16. Smith JF, Eisenberg ML, Susan G, et al. The use of complementary and alternative fertility treatment in couples seeking fertility care: data from a prospective cohort in the United States. Fertil Steril. 2010;93(7):2169-74. doi: 10.1016/j.fertnstert.2010.02.054.
17. Bardaweel KS, Shehadeh M, Suaifan AG, Kilani MVZ. Complementary and alternative medicine utilization by a sample of infertile couples in Jordan for fertility treatment: clinics-based survey. BMC Complement Altern Med. 2013;13:35. doi: 10.1186/1472-6882-13-35.
18. Edirne T, Arica GS, Gucuk S ve ark. Use of complementary and alternative medicines by a sample of Turkish women for infertility enhancement: a descriptive study. BMC Complement Altern Med. 2010;10:11. doi: 10.1186/1472-6882-10-11.